

ZAGRANICZNE SYSTEMY SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

PRAKTYCZNY PRZEWODNIK PO UZNAWALNOŚCI WYKSZTAŁCENIA

MATERIAŁ INFORMACYJNY OPRACOWANY PRZEZ
BIURO UZNAWALNOŚCI WYKSZTAŁCENIA – ENIC-NARIC POLSKA

Warszawa, 2023 r.

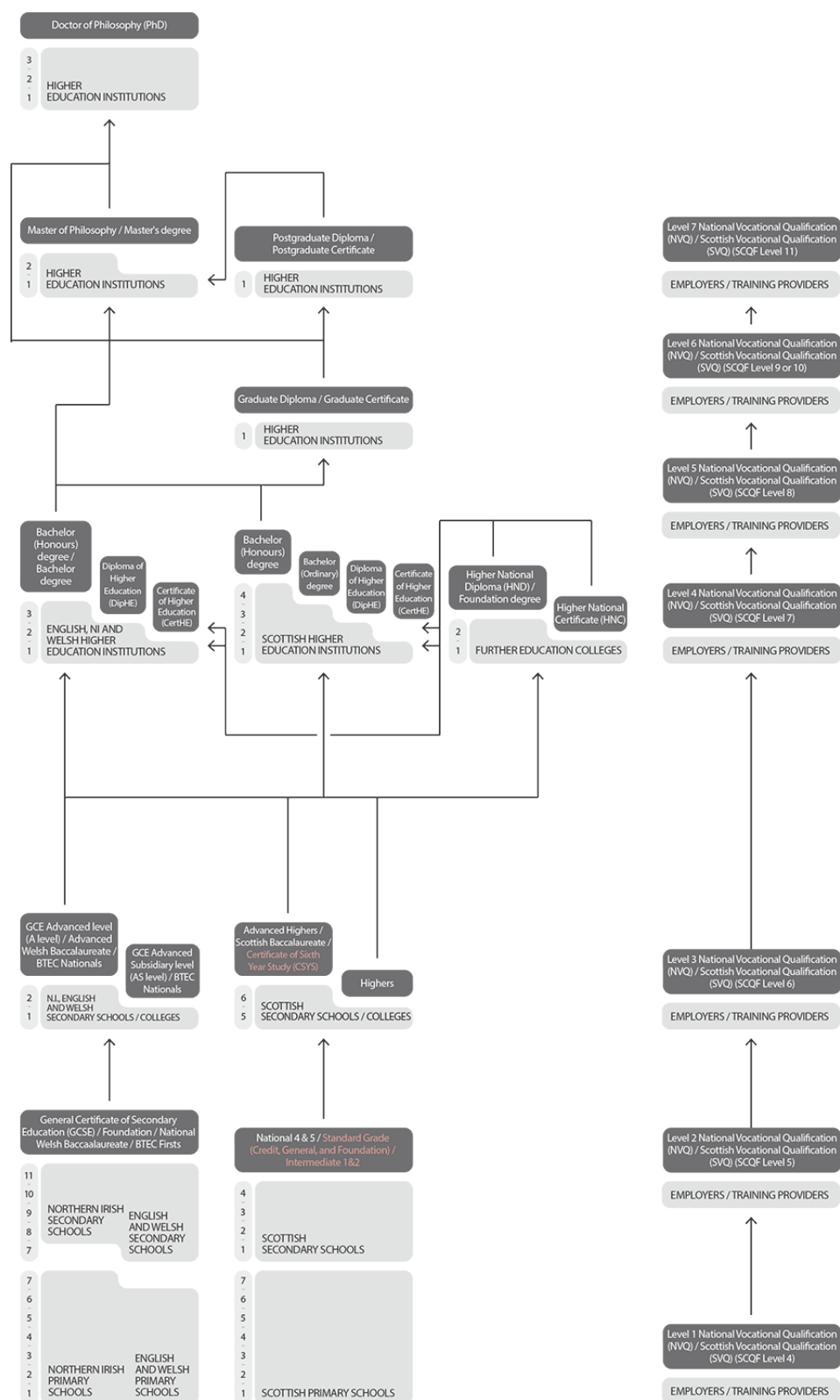
Spis treści

Zbiórca schemat systemów edukacji Anglii, Walii, Szkocji i Irlandii Północnej	3
System edukacji i szkolnictwo wyższe – informacje ogólne.....	4
Dokumenty uprawniające do podjęcia studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych	7
Studia krótkie	8
Studia pierwszego stopnia.....	9
Studia poziomu pośredniego.....	10
Dyplomy MA z University of Cambridge University of Oxford	10
Studia drugiego stopnia i studia jednolite.....	11
Studia trzeciego stopnia (doktoranckie)	12
Skala ocen.....	13
Lista uczelni	13
Tabela ewaluacyjna brytyjskich dyplomów.....	14

Noty prawne

1. Opracowanie udostępnione jest na licencji [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International \(CC BY-NC-ND 4.0 International\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).
2. Informacje zawarte w opracowaniu służą wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym i nie stanowią źródła prawa, urzędowej interpretacji przepisów prawa, a także nie są oficjalnym stanowiskiem właściwych organów lub władz.

Zbiorny schemat systemów edukacji Anglii, Walii, Szkocji i Irlandii Północnej

Źródło:

<https://www.naric.org.uk/What%20is%20Recognition/UK%20Education%20System/Default.aspx>

System edukacji i szkolnictwo wyższe – informacje ogólne

Wielka Brytania nie posiada jednolitego systemu edukacji. Składające się na nie Anglia, Walia, Szkocja i Irlandia Północna posiadają własne systemy edukacji oraz własne ramy kwalifikacji. O ile systemy szkolnictwa Anglii, Walii i Irlandii Północnej są do siebie dość podobne, to system szkocki nieco się od nich różni.

W Anglii i Irlandii Północnej funkcjonuje 8-stopniowa Regulated Qualifications Framework (RQF), w Walii – 8-stopniowa [Credit and Qualifications Framework for Wales \(CQFW\)](#), a w Szkocji – 12-stopniowa [Scottish Credit and Qualifications Framework \(SCQF\)](#). Instytucjami odpowiedzialnymi za przypisywanie kwalifikacji do poszczególnych poziomów są: w Anglii – [Ofqual](#), w Irlandii Północnej – [Council for the Curriculum, Examinations and Assessment](#), w Walii – [Qualifications Wales](#), a w Szkocji – [Scottish Qualifications Authority](#). Warto podkreślić, że jedynie te kwalifikacje, które zostały w sposób oficjalny sklasyfikowane w jednej z ww. ram kwalifikacji, można uznać za należące do brytyjskiego systemu edukacji.

Sektor szkolnictwa wyższego w Anglii nadzorowany jest przez Office for Students, w Irlandii Północnej – przez Department for the Economy, w Walii – przez rząd walijski, a w Szkocji – przez rząd szkocki. Nad jakością kształcenia w całej Wielkiej Brytanii czuwa [Quality Assurance Agency for Higher Education \(QAA\)](#). Studia prowadzone są w uniwersytetach lub koledżach. Instytucje te można podzielić na tzw. *Recognised bodies* oraz *Listed bodies*.

Recognised bodies są niezależnymi, instytucjami, które mogą samodzielnie opracowywać programy studiów oraz nadawać tytuły zawodowe i stopnie naukowe. Do grupy tej należą wszystkie uniwersytety w Wielkiej Brytanii, jak również kilka innych instytucji. Szczególnym przykładem *Recognised body* jest The Open University, który prowadzi kształcenie na odległość, i którego oferta skierowana jest do osób, które z różnych powodów (najczęściej z powodu pracy) nie mogą podjąć kształcenia w trybie stacjonarnym. Uniwersytet ten pozwala na elastyczne łączenie zatrudnienia z nauką – nie istnieją tam sztywne warunki przyjęcia na studia, ani z góry określony czas ich trwania. Dyplomy wydawane przez The Open University są porównywalne z dyplomami wydawanymi przez inne *Recognised bodies*, gdyż uczelnia ta podlega tym samym procedurom oceny jakości kształcenia, co inne uniwersytety.

Listed bodies są instytucjami, które nie mogą samodzielnie nadawać tytułów zawodowych i stopni naukowych, ale mogą – we współpracy z *Recognised body* – prowadzić studia kończące się uzyskaniem dyplomu wydanego przez *Recognised body*.

Warto wspomnieć, że przed 1992 r. brytyjskie instytucje szkolnictwa wyższego dzielono na uniwersytety oraz uczelnie nie-universyteckie (*polytechnics*). Uniwersytety posiadały prawo do samodzielnego wydawania dyplomów, natomiast kształcenie w uczelniach nie-universyteckich kończyło się uzyskaniem dyplomów wydawanych przez Council for National Academic Award.

Niezależnie od opisanych wcześniej krajowych ram kwalifikacji, szkolnictwo wyższe Anglii, Walii i Irlandii Północnej posiada własną ramę – Framework for Higher Education Qualifications (FHEQ), która obejmuje poziomy od 4 do 8 (odpowiadające poziomom 4-8 RQF i CQFW). W Szkocji kwalifikacje z zakresu szkolnictwa wyższego odpowiadają poziomowi od 7 do 12 SCQF. Poniższa tabela przedstawia te zależności, jak również pozwala przyrównać brytyjskie kwalifikacje do odpowiednich poziomów kształcenia w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.

Typical higher education qualifications awarded by degree-awarding bodies within each level	FHEQ	FQHEIS	Corresponding QF-EHEA cycle
	FHEQ level ^a	SCQF level ^b	
Doctoral degrees (eg, PhD/DPhil, EdD, DBA, DClInPsy) ^c	8	12	Third cycle (end of cycle) qualifications
Master's degrees (eg, MPhil, MLitt, MRes, MA, MSc)	7	11	Second cycle (end of cycle) qualifications
Integrated master's degrees (eg, MEng, MChem, MPhys, MPharm) ^d			
Primary qualifications (or first degrees) in medicine, dentistry and veterinary science (eg, MB ChB, MB BS, BM BS ^e ; BDS; BVSc, BVMS) ^f			
Postgraduate diplomas			
Postgraduate Certificate in Education (PGCE) ^g /Postgraduate Diploma in Education (PGDE) ^h			
Postgraduate certificates	6	10	First cycle (end of cycle) qualifications
Bachelor's degrees with honours (eg BA/BSc Hons)			
Bachelor's degrees			
Professional Graduate Certificate in Education (PGCE) in England, Wales and Northern Ireland ^g			
Graduate diplomas			
Graduate certificates ⁱ	5	9	
Foundation degrees (eg, FdA, FdSc)			
Diplomas of Higher Education (DipHE)			
Higher National Diplomas (HND) awarded by degree-awarding bodies in England, Wales and Northern Ireland under licence from Pearson ^l	4	NA	Short cycle (within or linked to the first cycle) qualifications
Higher National Certificates (HNC) awarded by degree-awarding bodies in England, Wales and Northern Ireland under licence from Pearson ^l			
Certificates of Higher Education (CertHE)		7	

Tabela 1: Nazwy brytyjskich kwalifikacji z zakresu szkolnictwa wyższego oraz odpowiadające im poziomy w FHEQ, SCQF oraz poziomy kształcenia w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Źródło: https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/qualifications-frameworks.pdf?sfvrsn=170af781_16

W 1999 r. Wielka Brytania przystąpiła do procesu bolońskiego – ponieważ jednak już wcześniej funkcjonował tam podział na trzy poziomy studiów, zmiana struktury szkolnictwa wyższego nie była konieczna. Z uwagi na swoją autonomię, brytyjskie uczelnie samodzielnie decydują o wprowadzaniu poszczególnych reform bolońskich, do których należą m.in. stosowanie punktów ECTS czy też wydawanie suplementów do dyplomu. W konsekwencji, wiele brytyjskich uczelni wydaje suplementy różniące się w znaczący sposób od suplementów bolońskich, jak również używa innego systemu punktów kredytowych.

Stosowane przez uczelnie brytyjskie punkty kredytowe można przeliczyć na punkty ECTS stosując następujący wzór: liczba credits / 2 = liczba ECTS. Poniższe dwie tabele ukazują liczbę punktów kredytowych odpowiadających poszczególnym poziomom kształcenia.

Qualification	Abbreviation	Standard Length (Full-Time)	Minimum Overall Credits	ECTS Credit Equivalence	National Qualifications Framework*
Masters Degree (Taught)	MA/MBA/MEnt/LLM/MRes/MSc	1 year	180 Level M/7 credits	90	Level 7
Postgraduate Diploma	PgDip	1 year	120 Level M/7 credits	60	Level 7
Postgraduate Certificate	PgCert	6 months	60 Level M/7 credits	30	Level 7
Integrated Masters Degree	MChem/MEng/MEnv/MPhys	4 years	480 credits (including 120 Level M/7 credits)	240	Level 7
Graduate Diploma	GradDip	1 year	120 credits	60	Level 6
Graduate Certificate	GradCert	6 months	60 credits	30	Level 6
Honours Degree with placement	BA (Hons)/BEng (Hons)/LLB (Hons)/BSc (Hons)	4 years	360 credits	200	Level 6
Honours Degree	BA (Hons)/BEng (Hons)/LLB (Hons)/BSc (Hons)	3 years	360 credits	180	Level 6
Ordinary Degree	BA/BEng/LLB/BSc	3 years	300 credits	150	Level 6
Foundation Degree	FdA/FdEng/FdSc	2 years	240 credits	120	Level 5
Diploma of Higher Education	DipHE	2 years	240 credits	120	Level 5
Higher National Diploma (Edexcel)	HND	2 year	240 credits	120	Level 5
Certificate of Higher Education	CertHE	1 year	120 credits	60	Level 4
Higher National Certificate (Edexcel)	HNC	1 year	120 credits	60	Level 4
University Foundation Certificate	UFdCert	1 year	120 credits	60	Level 3

Tabela 2: Czas trwania studiów, liczba punktów kredytowych oraz liczba ECTS przypisane poszczególnym rodzajom kształcenia w Anglii, Walii i Irlandii Północnej oraz odpowiadający im poziom w National Qualification Framework (obecnie RQF). Źródło: Suplement do dyplomu.

SHE D (SCQF 12)	PhD/DPhil <i>Not credit rated*</i>	Other Doctorates <i>Min 540 with min 420 at SHE D</i>
SHE M (SCQF 11)	MPhil	<i>Either not credit rated* or min 300 with min 270 at SHE M</i>
	Masters	<i>Min 180 with min 150 at SHE M</i>
	Masters (following an integrated programme from undergraduate to Masters level study)	<i>Min 600 with min 120 at SHE M</i>
	Postgraduate Diploma	<i>Min 120 with min 90 at SHE M</i>
	Postgraduate Certificate	<i>Min 60 with min 40 at SHE M</i>
SHE H (SCQF 10)	Scottish Bachelors degree with Honours** <i>Min 480 with min of 180 at SHE 3 and SHE H of which a minimum of 90 at SHE H</i>	Qualifications that are typically for graduates or equivalent but are not of postgraduate level of outcome
SHE 3 (SCQF 9)	Scottish Bachelors degree** <i>Min 360 with min 60 at SHE 3 (***)</i>	Graduate Diploma <i>Minimum of 120 at minimum of SHE 3</i> Graduate Certificate <i>Minimum of 60 at minimum of SHE 3</i>
SHE 2 (SCQF 8)	Diploma of HE <i>Min 240 with min 90 at SHE 2</i>	
SHE 1 (SCQF 7)	Certificate of HE <i>Min 120 with min 90 at SHE 1</i>	

Tabela 3: Liczba punktów kredytowych przypisana poszczególnym rodzajom studiów w Szkocji oraz odpowiadający im poziom w szkolnictwie wyższym (SHE) oraz poziom szkockiej ramie kwalifikacji (SCQF). Źródło: Suplement do dyplomu.

Dokumenty uprawniające do podjęcia studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych

Prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe w Wielkiej Brytanii co do zasady mają osoby, które posiadają:

- **3 A Levels** albo inną kwalifikację sklasyfikowaną przynajmniej na poziomie **3 RQF/CQFW**;
- **3 SQA Highers** lub **SQA Advanced Highers** (wcześniej: **Certificate of Sixth Year Studies**) albo inną kwalifikację sklasyfikowaną przynajmniej na poziomie **6 SCQF**.

Egzaminy A Levels składają się z dwóch części: AS Level oraz A2 Level, które można by porównać do dwóch poziomów polskiego egzaminu maturalnego. Od 2020 r. jako alternatywa dla A Levels w Anglii zostaną wprowadzone **T Levels** (1 T Level ma odpowiadać 3 A Levels).

Do kwalifikacji sklasyfikowanych na poziome 3 RQF/CQFW należą m.in. **Welsh Baccalaureate**, **BTEC Nationals**, **Pearson BTEC International Level 3**, czy **Access to Higher Education Diploma**. W Szkocji alternatywę dla SQA Highers i SQA Advanced Highers mogą natomiast stanowić **Scottish Baccalaureate** oraz różnego rodzaju kwalifikacje zawodowe.

Należy zawsze sprawdzać, czy dana kwalifikacja została oficjalnie sklasyfikowana w RQF, CQFW lub SCQF, gdyż inaczej nie można jej traktować jako potwierdzającej ukończenie określonego poziomu kształcenia. Sprawdzenie w rejestrze pozwala także ocenić, ilu A Levels odpowiada dany dokument (1 A Level to 360 godzin). Oficjalne rejestry kwalifikacji prowadzą: [Ofqual](#), [Council for the Curriculum, Examinations and Assessment](#), [Qualifications Wales](#) oraz [Scottish Qualifications Authority](#). Informacje na temat Access to Higher Education Diploma można natomiast znaleźć na stronie [Quality Assurance Agency for Higher Education](#).

Warto zwrócić uwagę, że wstęp na studia wyższe w Wielkiej Brytanii mają również osoby, które ukończyły **ponadśrednie kształcenie zawodowe**, tj. posiadają kwalifikacje sklasyfikowane na poziomie wyższym, niż 3 RQF/CQFW lub 6 SCQF. Do najczęściej spotykanych kwalifikacji należą **BTEC/SQA Higher National Certificate / SQA Advanced Certificate** (poziom 4 RQF/CQFW lub 7 SCQF) oraz **BTEC/SQA Higher National Diploma / SQA Advanced Diploma** (poziom 5 RQF/CQFW lub 8 SCQF), a także **ACCA Diploma in Accounting and Business** (poziom 4 RQF/CQFW) i **ACCA Advanced Diploma in Accounting and Business** (poziom 5 RQF/CQFW).

UWAGA: Choć w niektórych przypadkach posiadacze powyższych kwalifikacji mogą być przyjmowani przez brytyjskie uczelnie od razu na drugi lub wyższy rok studiów pierwszego stopnia i w skróconym trybie uzyskać tytuł Bachelor, to trzeba podkreślić, że kształcenie prowadzące do uzyskania tych dokumentów ma charakter zawodowy, zaś kwalifikacje te nie należą do systemu szkolnictwa wyższego.

Uzyskane w Wielkiej Brytanii świadectwa uprawniające do podejmowania studiów wyższych, podlegają w Polsce uznaniu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie opracowanej przez Departament Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki, właściwy w kwestii uznawalności świadectw: <https://www.gov.pl/web/edukacja/uznawanie-wykształcenia-uzyskanego-za-granica>.

Studia krótkie

W Wielkiej Brytanii oferowany jest szereg różnego rodzaju krótkich programów studiów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji klasyfikowanych na różnych poziomach.

Certificate of Higher Education, uzyskiwany po ukończeniu rocznego kształcenia (lub pierwszego roku studiów pierwszego stopnia), klasyfikowany jest na najniższym, 4 poziomie FHEQ (7 SCQF). Kształcenie obejmuje 120 punktów kredytowych. Dokument ten daje prawo do kontynuacji kształcenia i uzyskania Diploma of Higher Education.

Diploma of Higher Education, uzyskiwany po ukończeniu 2-letniego kształcenia (w przypadku pielęgniarstwa 3-letniego), pod wieloma względami przypomina program studiów pierwszego stopnia, jednak jego treść jest uboższa. Dokument ten klasyfikowany jest na poziomie 5 FHEQ (8 SCQF), a kształcenie obejmuje 240 punktów kredytowych. Jego posiadacze mogą w niektórych przypadkach kontynuować kształcenie na 3 roku studiów pierwszego stopnia.

Sklasyfikowany na poziomie 5 FHEQ **Foundation Degree** uzyskiwany jest po ukończeniu 2-letniego kształcenia ukierunkowanego zawodowo. Jego posiadacze mogą kontynuować kształcenie na 3 roku studiów pierwszego stopnia.

Żaden z powyższych dokumentów nie ma swojego odpowiednika w polskim systemie edukacji i z tego względu nie podlega w naszym kraju formalnemu uznaniu. Po przyjęciu kandydata na studia wyższe pierwszego stopnia polska uczelnia może jednak zaliczyć na ich poczet zajęcia zrealizowane w trakcie trwania ww. programu kształcenia. Zaliczenie zajęć następuje na zasadach określonych w regulaminie studiów.

Studia pierwszego stopnia

Studia pierwszego stopnia w Wielkiej Brytanii są bardzo zróżnicowane – zarówno jeśli chodzi o czas ich trwania, jak i o poziom uzyskiwanych w ich wyniku kwalifikacji. Należy tutaj również podkreślić, że z uwagi na odmienne systemy szkolnictwa wyższego, dyplomy uzyskiwane w Szkocji klasyfikowane są w inny sposób, niż te uzyskiwane w Anglii, Walii i Irlandii Północnej.

Dyplom nadający tytuł **Bachelor with Honours** uzyskiwany jest po ukończeniu 3- lub 4-letniego programu studiów (w Szkocji zawsze jest to program 4-letni), a jego posiadacze są uprawnieni do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia. Dyplom ten jest klasyfikowany na poziomie 6 FHEQ (10 SCQF). Najczęściej uzyskiwane tytuły to Bachelor of Arts with Honours lub Bachelor of Science with Honours (które nadawane są po ukończeniu studiów ogólnoakademickich) oraz Bachelor of Law, Bachelor of Architecture lub Bachelor of Engineering (które nadawane są po ukończeniu studiów ukierunkowanych zawodowo).

Dyplom nadający tytuł **Ordinary Bachelor** (słowo Ordinary nie pojawia się na dyplomie) uzyskiwany jest z reguły po 3 latach studiów, a do ich ukończenia najczęściej nie jest wymagana obrona pracy dyplomowej (w Szkocji nigdy). W Anglii, Walii i Irlandii Północnej program studiów Ordinary Bachelor jest traktowany jak uboższa wersja programu Bachelor with Honours, jednak oba dyplomy są klasyfikowane na tym samym 6 poziomie FHEQ. W Szkocji natomiast Ordinary Bachelor funkcjonuje jako zupełnie oddzielna kwalifikacja, klasyfikowana na poziomie 9 SCQF, czyli o poziom niżej od dyplomów Bachelor with Honours.

Niezależnie od miejsca uzyskania, posiadacze dyplomu Ordinary Bachelor nie mogą w Wielkiej Brytanii kontynuować kształcenia na studiach drugiego stopnia bez wcześniejszego uzupełnienia programu studiów.

UWAGA: W dziedzinach artystycznych, humanistycznych i społecznych niektóre szkockie uczelnie (**Aberdeen University, Edinburgh University, Glasgow University i St Andrews University**) zamiast tytułu Bachelor of Arts nadają absolwentom studiów pierwszego stopnia tytuł **Master of Arts** – niezależnie od tego, czy są tą studia Ordinary czy Honours.

Na podstawie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce brytyjski dyplom potwierdzający ukończenie trzyletnich studiów lub studiów pierwszego stopnia trwających co najmniej trzy lata – potwierdza w Rzeczypospolitej Polskiej posiadanie wyższego wykształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia.

Zgodnie z art. 326 ust. 2 ww. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce uzyskany w Wielkiej Brytanii dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia, dający w tym kraju prawo do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia, uprawnia w Polsce do:

- kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia,
- kontynuacji kształcenia na studiach podyplomowych.

Polski odpowiednik brytyjskiego dyplomu uzyskanego po ukończeniu studiów pierwszego stopnia może zostać ustalony w drodze nostryfikacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie.

Studia poziomu pośredniego

W Wielkiej Brytanii istnieją programy studiów skierowane do posiadaczy tytułu Bachelor, które nie są jednak studiami drugiego stopnia. Trwają one z reguły od 6 miesięcy do 1 roku i kończą się uzyskaniem **Postgraduate Certificate** lub **Postgraduate Diploma**. Dyplomy te zaświadczenia o uzyskaniu dodatkowych (podyplomowych) kwalifikacji zawodowych lub też same w sobie mogą być kwalifikacjami zawodowymi (np. Postgraduate Certificate in Education).

Postgraduate Certificate i Postgraduate Diploma klasyfikowane są na poziomie 7 FHEQ (11 SCQF) – tym samym co dyplomy ukończenia studiów drugiego stopnia. Posiadacz Postgraduate Diploma może – po uzupełnieniu brakujących zajęć i zaliczeń – otrzymać w Wielkiej Brytanii dyplom nadający tytuł Master.

UWAGA: Postgraduate Diploma jest czasem wydawany osobom, które realizowały program studiów drugiego stopnia, lecz nie spełniły wszystkich warunków do uzyskania tytułu Master (np. nie obroniły pracy dyplomowej).

Postgraduate Certificate i Postgraduate Diploma nie mają swojego odpowiednika w polskim systemie edukacji i z tego względu nie podlegają w naszym kraju formalnemu uznaniu. Po przyjęciu kandydata na studia wyższe drugiego stopnia polska uczelnia może jednak zaliczyć na ich poczet zajęcia zrealizowane w trakcie trwania ww. programów kształcenia. Zaliczenie zajęć następuje na zasadach określonych w regulaminie studiów.

Dyplomy MA z University of Cambridge University of Oxford

Absolwenci studiów pierwszego stopnia na **University of Cambridge** lub **University of Oxford**, po upływie określonego czasu od wydania dyplomu nadającego tytuł Bachelor, otrzymują z uczelni dyplom nadający tytuł **Master of Arts**. Jest to dyplom honorowy, a jego uzyskanie nie wiąże się z koniecznością ukończenia żadnego programu studiów. Warto jednocześnie zaznaczyć, że studia drugiego stopnia na tych uczelniach zawsze kończą się uzyskaniem dyplomu nadającego tytuł inny, niż Master of Arts – czyli np. Master of Science.

Powyższe dyplomy nie podlegają w Polsce formalnemu uznaniu.

Studia drugiego stopnia i studia jednolite

Studia drugiego stopnia trwają z reguły od 1 roku do 2 lat i kończą się uzyskaniem tytułu **Master ze wskazaniem dziedziny** (np. Master of Arts, Master of Science, Master of Business Administration, Master of Engineering). Programy tych studiów mogą być realizowane w dwojaki sposób – poprzez uczestnictwo w zajęciach (tzw. *taught Master* lub *Master by instruction*) lub poprzez własną pracę i badania (tzw. *research Master*). Wszystkie dyplomy Master uzyskane w wyniku ukończenia studiów drugiego stopnia – niezależnie od sposobu realizacji programu kształcenia – znajdują się na poziomie 7 FHEQ (11 SCQF).

Szczególnym przykładem studiów *research Master* są studia prowadzące do uzyskania tytułu **Master of Philosophy**. Ich program trwa z reguły 2 lata i zawiera w sobie niektóre elementy studiów doktoranckich (jest to powód dla którego dyplom Master of Philosophy, pomimo iż został sklasyfikowany na tym samym poziomie co „zwykły” Master, często traktowany jest jak dyplom wyższej rangi).

UWAGA: Tytuł **Master of Arts** nadawany przez **University of Cambridge** lub **University of Oxford** nie potwierdza ukończenia żadnego programu studiów i nie jest w żaden sposób klasyfikowany w brytyjskich ramach kwalifikacji. Dyplom nadający ten tytuł jest wydawany za opłatą wszystkim absolwentom studiów pierwszego stopnia, po upływie określonego czasu od otrzymania tytułu Bachelor. Warto jednocześnie zaznaczyć, że studia drugiego stopnia na tych uczelniach zawsze kończą się uzyskaniem tytułu innego, niż Master of Arts – czyli np. Master of Science.

W Wielkiej Brytanii oferowane są również programy **studiów jednolitych (*Integrated Master*)**. Programy te oferowane są głównie na kierunkach ścisłych lub technicznych (np. architektura, matematyka, inżynieria, farmacja), a także na kierunku medycyna, stomatologia i weterynaria. Na kierunkach niemedycznych kształcenie trwa od 4 do 5 lat i kończy się uzyskaniem tytułu **Master ze wskazaniem dziedziny** (np. Master of Engineering, Master of Mathematics). Na kierunkach medycznych kształcenie trwa od 5 do 6 lat, a po jego ukończeniu zwyczajowo nadawany jest tytuł Bachelor, tj.: **Bachelor of Medicine and Bachelor of Surgery (MBBS, MBChB, BMBS), Bachelor of Dentistry (BDS), Bachelor of Veterinary Medicine (BVMed)** lub **Bachelor of Veterinary Science (BVSc)**.

Dyplomy uzyskane w wyniku ukończenia studiów jednolitych są uznawalne za równoważne dyplomom ukończenia studiów drugiego stopnia i znajdują się na tym samym, 7 poziomie FHEQ (11 SCQF).

Dyplomy uzyskane w wyniku ukończenia studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych (*Integrated Master*) dają ich posiadaczom prawo do wstępu na studia doktoranckie w brytyjskich uczelniach.

Na podstawie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce brytyjski dyplom potwierdzający ukończenie studiów drugiego stopnia lub co najmniej czteroletnich studiów jednolitych – potwierdza w Rzeczypospolitej Polskiej posiadanie wyższego wykształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia.

Zgodnie z art. 326 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce uzyskany w Wielkiej Brytanii dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych, dający w tym kraju prawo ubiegania się o nadanie stopnia doktora, uprawnia w Polsce do:

- kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia,
- kontynuacji kształcenia na studiach podyplomowych,
- ubiegania się o przyjęcie do szkoły doktorskiej lub o nadanie stopnia doktora.

Polski odpowiednik brytyjskiego dyplomu uzyskanego po ukończeniu studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych może zostać ustalony w drodze nostryfikacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie.

Studia trzeciego stopnia (doktoranckie)

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku studiów drugiego stopnia, programy studiów doktoranckich również można podzielić według kryterium odnoszącego się do sposobu ich realizacji. Z jednej strony mamy studia ogólnoakademickie oparte w głównej mierze na badaniach i pracy własnej doktoranta, którego zadaniem jest wniesienie własnego wkładu do szerokokorozumianej nauki, z drugiej zaś strony mamy studia nastawione przede wszystkim na kształcenie i rozwój własny doktoranta w odniesieniu do wąskiej specjalizacji związanej z wykonywanym przez niego zawodem (jest to tzw. *taught doctorate* lub *professional doctorate*).

Studia doktoranckie oparte na badaniach prowadzone w systemie stacjonarnym trwają 3 lata. Program tych studiów obejmuje konieczność napisania i publicznej obrony rozprawy doktorskiej, z reguły nie ma natomiast konieczności uczestnictwa w żadnych zajęciach. Po pozytywnej obronie rozprawy, absolwenci tych studiów otrzymują stopień **Doctor of Philosophy**. Jest to stopień nadawany niezależnie od kierunku kształcenia.

Zawodowe studia doktoranckie (*professional doctorate*) prowadzone w systemie stacjonarnym trwają z reguły 2-3 lata. Warunkiem ich ukończenia jest zaliczenie przewidzianych w programie studiów zajęć oraz napisanie oraz obrona rozprawy doktorskiej związanej z wybraną przez siebie wąską specjalizacją. Nazwy otrzymywanych przez absolwentów tych studiów stopni są różne w zależności od kierunku kształcenia i mogą to być na przykład: **Doctor of Business Administration, Doctor of Engineering, Doctor of Education, Doctor of Applied Social Research** lub **Doctor of Clinical Psychology**.

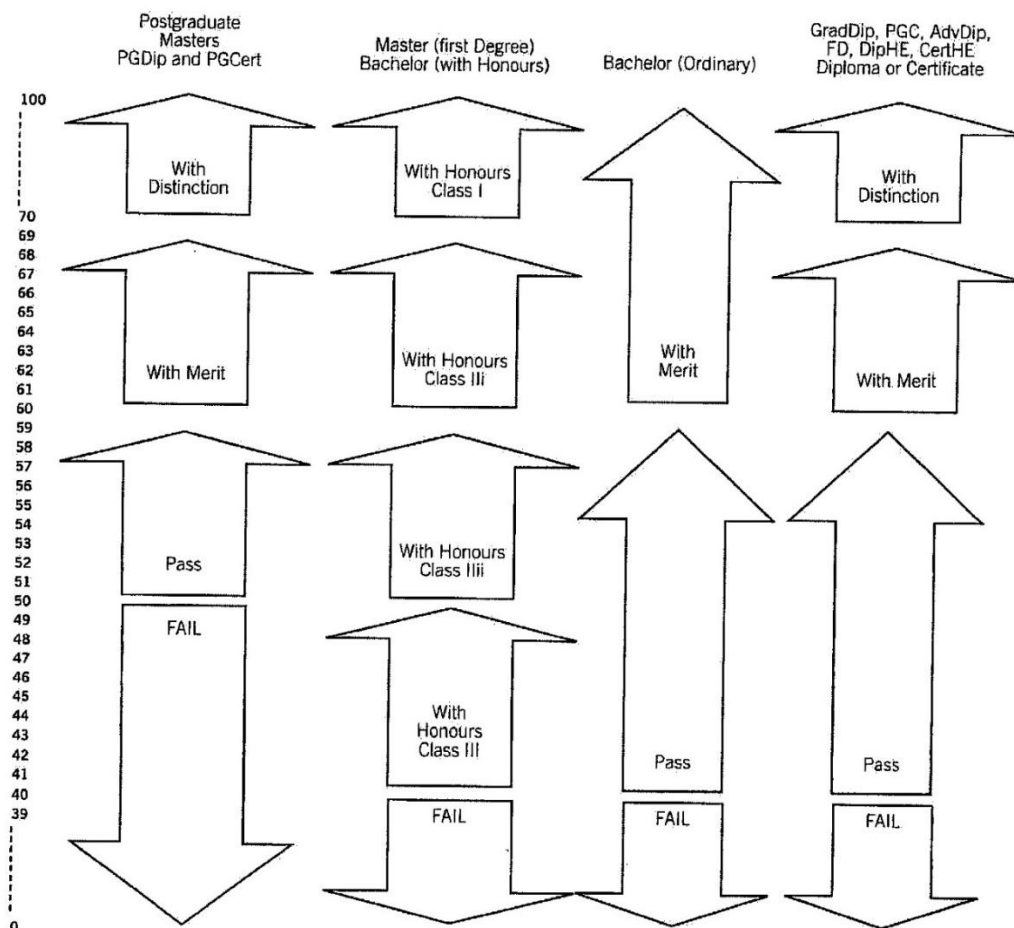
UWAGA: Z uwagi na dużą elastyczność brytyjskiego systemu edukacji zdarza się, że na studia doktoranckie przyjmowane są osoby, które nie posiadają dyplomu Master. W takich sytuacjach program studiów doktoranckich rozszerzany jest o niezbędne do jego prawidłowej realizacji elementy programu studiów drugiego stopnia.

Poza zwykłymi studiami doktoranckimi w Wielkiej Brytanii można również spotkać tzw. **wyższe doktoraty (*higher doctorates*)**, takie jak **Doctor of Letters, Doctor of Science, Doctor of Theology** lub **Doctor of Laws**. Nadawane są one osobom, które w znaczący sposób przyczyniły się do rozwoju danej dziedziny wiedzy, np. poprzez swoje liczne osiągnięcia naukowe i publikacje wyników badań. Należy jednocześnie podkreślić, że *higher doctorates*, pomimo swojej nazwy, nie są klasyfikowane wyżej, niż dyplomy doktorskie.

Zgodnie z art. 328 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stopień naukowy nadany przez uznaną brytyjską instytucję posiadającą prawo do jego nadawania, jest równoważny ze stopniem naukowym nadawanym w Polsce.

Skala ocen

W Wielkiej Brytanii obowiązuje skala ocen od 0 do 100 punktów. Uzyskana na koniec studiów średnia określa, w jaki sposób zostanie sklasyfikowany dyplom. poniższy rysunek obrazuje tę zależność.

Rysunek 1: Klasyfikacja brytyjskich dyplomów ze względu na uzyskaną średnią.

Lista uczelni

Lista uznanych brytyjskich uczelni uprawnionych do wydawania dyplomów ukończenia studiów i stopni naukowych dostępna jest na stronie internetowej: <https://www.gov.uk/check-a-university-is-officially-recognised/recognised-bodies>.

Lista uznanych brytyjskich instytucji prowadzących kształcenie na poziomie wyższym, lecz nie posiadających prawa do samodzielnego wydawania dyplomów znajduje się na stronie: <https://www.gov.uk/check-a-university-is-officially-recognised/listed-bodies>.

Tabela ewaluacyjna brytyjskich dyplomów

Nazwa dyplomu/kwalifikacji	Uznanie dyplomu w celu kontynuacji kształcenia w Polsce	Uznanie w innych celach
Certificate of Higher Education	Możliwość zaliczenia okresu studiów na poczet studiów pierwszego stopnia.	Brak odpowiednika w polskim systemie edukacji
Diploma of Higher Education		
Foundation Degree		
Ordinary Bachelor	Brak możliwości kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia i studiach podyplomowych bez nostryfikacji. Możliwość zaliczenia okresu studiów na poczet studiów pierwszego stopnia.	Potwierdza posiadanie wykształcenia wyższego na poziomie studiów pierwszego stopnia
Master of Arts (Ordinary) wydany przez Aberdeen University, Edinburgh University, Glasgow University lub St Andrews University uzyskany po ukończeniu studiów pierwszego stopnia		
Bachelor with Honours	Możliwość kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia i studiach podyplomowych.	Potwierdza posiadanie wykształcenia wyższego na poziomie studiów pierwszego stopnia
Master of Arts (Honours) wydany przez Aberdeen University, Edinburgh University, Glasgow University lub St Andrews University uzyskany po ukończeniu studiów pierwszego stopnia		
Postgraduate Certificate	Możliwość zaliczenia okresu studiów na poczet studiów drugiego stopnia.	Brak odpowiednika w polskim systemie edukacji
Postgraduate Diploma		
Master ze wskazaniem dziedziny uzyskany po ukończeniu studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych	Możliwość kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia, studiach podyplomowych, w szkole doktorskiej oraz ubiegania się o nadanie stopnia doktora.	Potwierdza posiadanie wykształcenia wyższego na poziomie studiów drugiego stopnia
Bachelor of Medicine and Bachelor of Surgery (MBBS, MBChB, BMBS)		
Bachelor of Dentistry (BDS)		
Bachelor of Veterinary Medicine (BVMed) / Bachelor of Veterinary Science (BVSc)		
Master of Philosophy		

Master of Arts wydany przez University of Cambridge lub University of Oxford uzyskany bez odbycia studiów	–	–
Doctor of Philosophy	Możliwość wszczęcia postępowania habilitacyjnego.	Jest równoważny z odpowiednim polskim stopniem naukowym lub stopniem w zakresie sztuki
<i>professional doctorate</i>		
<i>higher doctorate</i>		Brak odpowiednika w polskim systemie edukacji